

เวชศาสตร์ชุมชน

ไพบลีย์ โล่ห์สุนทร*

Lohsoonthorn P. Community Medicine, Chula Med J 1982 Jan; 26 (1): 1-4

Community medicine is the study of the application of appropriate health technology for solving the community health problems and the delivery of comprehensive health care to the community by the health team. The concepts of community medicine are different from those of curative medicine, the scope of service is the comprehensive health care. It has the planned interaction with the ill and non-ill population through team approach. The success is measured by those who do not become ill more than by those who recover. The teaching of community medicine should be supported by the interdepartmental staffs. The universities and medical schools should be aware of that attempts to find an appropriate teaching model for community medicine. The contents of the teaching community medicine should include field practice in rural area, district hospital training, health care delivery system, community health problem solving, district hospital management, primary health care and various basic disciplines in community medicine. The community teaching models should be multidisciplinary and more relevant to the needs of the community.

* ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เวชศาสตร์ชุมชน เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการให้บริการอนามัยเบ็ดเสร็จแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยทีมบุคลากรทางแพทย์และอนามัย ในการประชุมเกี่ยวกับ Community Health Aspects of Medical Education ที่ประเทศศรีลังกา เมื่อเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1974 ได้ให้นิยามไว้ดังนี้ Community Medicine⁽⁴⁾ is concerned with comprehensive health care of an individual, his family or the community by the physician and the health team. คำนิยามส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับคำนิยามดังกล่าว นิยามที่แตกต่างไปจากนิยามดังกล่าว ได้แก่ นิยามของ Dr. Kurt W. Deuschle⁽³⁾ ซึ่งให้ไว้ว่า "Community Medicine is the study of the application of modern medical technology for the identification and solution of community health problems" สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาคำว่า "modern medical technology" น่าจะเปลี่ยนเป็น "appropriate health technology"

นิยามสองรูปแบบข้างบนสามารถนำมาตัดแปลงรวมกันเป็นนิยามใหม่ได้ดังนี้คือ Community medicine is the study of the application of appropriate health technology for solving the community health

problems and the delivery of comprehensive health care to the community by the health team.

การสอนเวชศาสตร์ชุมชนควรมีลักษณะคล้ายคลึงกับการสอนทางคลินิกอื่น ๆ แต่มีชุมชนเป็นหอผู้ป่วย การฝึกภาคสนามหรือการปฏิบัติงานในชุมชนชนบทและ/หรือในเขตเมืองย่อมมีความสำคัญในการสอนเวชศาสตร์ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดทักษะและเจตคติที่ดี เมื่อได้มีโอกาสไปรับผิดชอบชุมชน ได้เข้าใจปัญหาของชุมชนตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาแพทย์อยู่ ขอบข่ายของงานเวชศาสตร์ชุมชนแตกต่างไปจากเวชศาสตร์คลินิก (Curative medicine) โดยที่งานบริการอนามัยของเวชศาสตร์ชุมชนมีลักษณะเป็นงานบริการอนามัยแบบเบ็ดเสร็จ มีทั้งด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การกำจัดความพิการ และการฟื้นฟูสุขภาพ ขอบเขตของงานเกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งหมด ไม่เฉพาะแต่ผู้ป่วยเท่านั้น การทำงานต้องเป็นทีม มีการวางแผนและประเมินผล ความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับภาวะสุขภาพของชุมชนว่ามีอัตราบุคคลที่ไม่ป่วยมากนักน้อยเพียงใด ผิดกับเวชศาสตร์คลินิกที่พิจารณาเฉพาะอัตราผู้ป่วยที่รักษาหาย

การสอนเวชศาสตร์ชุมชนมีส่วนช่วยให้ได้ผลผลิตแพทย์ที่มีลักษณะเป็นแพทย์พื้นฐาน

มากขึ้น สามารถวินิจฉัยและจัดการเกี่ยวกับโรคที่พบบ่อยในชุมชนได้ สามารถเป็นผู้นำและผู้ประสานงานของทีมอนามัย วิจัยงานที่สำคัญและจำเป็นทางด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแก่ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ต่าง ๆ ควรจะมาร่วมกันพิจารณาจัดรูปแบบตัวอย่างของการศึกษาเวชศาสตร์ชุมชน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และสอดคล้องกับงานของการสาธารณสุขมูลฐานที่กำลังพัฒนาและดำเนินการอยู่ในขณะนี้ นอกจากนี้อาจารย์จากภาควิชาต่าง ๆ ควรมีบทบาทในการสนับสนุนและร่วมดำเนินการเพื่อจัดรูปการศึกษาเวชศาสตร์ชุมชนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น การสอนเฉพาะภายในโรงเรียนแพทย์ทำให้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร โรคและปัญหาที่พบบ่อยนำมาสอนน้อย สิ่งที่น่าสนใจของอาจารย์และโรคที่พบน้อยกลับนำมาสอนมาก แนวคิดในการจัดรูปแบบการศึกษาเวชศาสตร์ชุมชนสำหรับนักศึกษาแพทย์ ควรจะเป็นรูปแบบที่ได้ผลผลิตเป็นแพทย์พื้นฐานมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี

อ้างอิง

1. จำลอง หะรินสุต. การผลิตแพทย์เพื่อชนบทในประเทศไทย. แพทยสภาสาร เม.ย. 2523 ; 9 (4) : 265-275
2. บุญยงค์ วงศ์รักมิตร. การประชุมอบรมศึกษาแพทยศาสตร์ของชาติ ครั้งที่ 4 แพทยสภาสาร ธ.ค. 2522 ; 8 (12): 733-735
3. เปรม บรู. เวชศาสตร์ชุมชน อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. เอกสารประกอบคำบรรยายในการสอนเวชศาสตร์ชุมชน 1 ทักษะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 21 มีนาคม 2521
4. ไพบุญย์ โล่ห์สุนทร. รายงานโปรแกรมการสอนเวชศาสตร์ชุมชน 1. โครงการพัฒนาบริการอนามัยชุมชน 1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2519

ในการออกไปปฏิบัติงานอนามัยชุมชนในระดับอำเภอ^(1,2) โดยครอบคลุมเนื้อหาดังนี้คือ

1. ให้นักศึกษาแพทย์ได้ฝึกปฏิบัติงานในชนบท มีโอกาสคุ้นเคยกับระบบการบริการสาธารณสุขภูมิภาคของประเทศ ฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอำเภอ เข้าใจปัญหาสุขภาพอนามัยของชุมชนในชนบท และทดลองแก้ปัญหาอนามัยของชุมชน

2. ให้นักศึกษาแพทย์มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงพยาบาลอำเภอมากขึ้น เพราะแพทย์ที่จบใหม่เมื่อไปอยู่ที่โรงพยาบาลอำเภอมักพบปัญหาค้นห้น้อย ๆ

3. ให้นักศึกษาแพทย์ได้เข้าใจงานสาธารณสุขมูลฐาน มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานด้านสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน เช่น การอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข การนิเทศงาน

4. การออกฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม ควร มีลักษณะเป็นทีม โดยมีนักศึกษาทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และที่เกี่ยวข้องร่วมฝึกปฏิบัติงานด้วย เช่น นักศึกษาแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัช พยาบาล เทคนิคการแพทย์ เป็นต้น